

# **Независне новине: Интервју са високим представником Валентином Инцком**

*Разговарао: Дејан Шајиновић*

**Независне новине: Спомињали сте у Извјештају да међународна заједница треба послати поруку због референдума. На какву поруку сте мислили? Да ли на санкције или нешто друго?**

**Валентин Инцко:** Порука је да је довођење у питање уставног поретка БиХ и владавине права, што су учиниле власти РС организујући референдум супротно одлуци Уставног суда БиХ, неприхватљиво и да се не може толерисати. У том погледу, могу додати и да сам се у Савјету безбједности сусрео са веома високим степеном подршке и слагања са мојим оцјенама о референдуму и владавини права.

На референдум би се такође требало гледати као на наставак дугогодишње политике СНСД-а и власти РС која има за циљ подривање државних институција и темеља Дејтонског мировног споразума.

Активности власти РС озбиљно доводе у питање трајност имплементације цивилних аспеката Општег оквирног споразума за мир и имају дестабилизујући ефекат.

Ја, у својству представника међународне заједнице, имам дужност да поднесем извјештај о овим изазовима и јасно сам рекао да међународна заједница задржава инструменте да одговори на ове изазове.

**Независне новине: Шта бисте ви поручили оним 99,9 одсто грађана РС који су заокружили „да“ на референдуму? То вас питам зато што је моја лична жеља да се грађани више окрену економији, али је очигледно да су националне теме и даље оне на којима се добијају избори, и то не само у РС, већ у цијелој БиХ, па рекао бих и на цијелом Балкану.**

**Валентин Инцко:** Поједини водећи политички актери желе створити погрешан утисак као да се међународна заједница или Уставни суд БиХ супротстављају грађанима РС-а и инструментима директне демократије.

Но, овдје се ради о властима које су донијеле одлуку, а онда провеле референдум, чиме се неодговорно злоупотребио овај инструмент и тако сасвим јасно прекршио уставни оквир. Прије спровођења референдума, међународна заједница је јасно рекла да се сваки референдум мора спровести на начин који је у складу са Уставом БиХ и да се њиме не може кршити Општи оквирни споразум за мир или уставни оквир БиХ. Представници међународне заједнице су такође рекли да су се предложеним референдумом грађани у Републици Српској позивали да се изјасне о питањима о којима је Уставни суд БиХ већ донио одлуку, а одлуке Уставног суда БиХ су увијек коначне и обавезујуће.

Уставни суд БиХ је јасно рекао да се одлука Народне скупштине РС о референдуму не може спровести, све док Суд не одлучи о спору који је пред њим о том питању покренут. Власти РС су одлучили да игноришу међународну заједницу и директно прекрше двије одлуке Уставног суда.

Грађани РС-а требају да знају да њихови лидери нису увијек искрени, а то се такође показало у овом случају. Начин на који су власти РС-а презентовали ово питање у јавности имао је за циљ да, између осталог, узбурка емоције и проузрокује емотивну реакцију. Током свих дешавања око овог референдума, власти РС нису споменули једну кључну ствар: ту се није радило о самом празнику, него о поштовању уставног поретка БиХ. Нико није оспорио право Републике Српске да званично има “Дан Републике Српске” који је у складу са Уставом БиХ.

Дозволите ми да још једном нагласим: сваки референдум мора бити организован на начин који је у складу с Уставом БиХ и њиме се не може кршити Општи оквирни споразум за мир или уставни оквир БиХ.

У праву сте када кажете да су национална питања и даље најбољи аргумент за побједу на изборима, као што смо видјели прошли мјесец. У извјесној мјери, то је разумљиво узимајући у обзир чињеницу да су политичари врло добро научили да сталним отварањем рана из прошлости и ширењем страха онемогућавају да ране зацјеле и не дозвољавају грађанима да се окрену будућности. А ипак, у сваком

дијелу ове земље грађани се суочавају са истим проблемима и у већини случајева не ради се о неком крупном националистичком питању него о свакодневним потребама, као што су куповина хране и плаћање рачуна за струју.

**Независне новине: Шта бисте поручили г. Додику? Он је очигледно добио изборе јер су га грађани, с правом или не, препознали као неког ко најбоље заступа њихове интересе, за разлику од великог дијела опозиције.**

**Валентин Инцко:** Често се питам да ли неки политичари у овој земљи заиста представљају интересе својих грађана. Увјерен сам да предсједник Додик, као и неки други политичари у БиХ, најбоље представља своје властите интересе или интересе одгређене групе појединаца. И да ови политичари злоупотребљавају право гласа грађана да би задовољили интересе ове мале групе људи. Податак да је просјечна плата у Републици Српској само 400 Еура, или подаци о егзодусу грађана БиХ, укључујући и РС, одговара на питање кога политичари стављају на прво мјесто.

СНСД је победила на изборима у многим општинама у РС-у. Моја порука изабраним кандидатима, члановима СНСД-а и свих других политичких странака, као и њиховим лидерима, је иста: радите у интересу својих својих грађана јер је то оно што они од вас очекују! Искористите своју енергију да осигурате бољи живот за све грађане, а не само за групу привилегованих. Мандат који вам је повјерен на изборима није привилегија него прије свега одговорност према свим грађанима.

**Независне новине: Шта су по Вама показали резултати избора и у локалним заједницама и у РС и у ФБиХ? Ко су добитници а ко губитници?**

**Валентин Инцко:** Као што сам рекао прије неколико дана у свом обраћању Савјету безбједности, нажалост – политичке странке које су се фокусирале на реторику поларизације и етничких подјела су генерално имале највише успјеха на изборима. Практична питања су још једном гурнута у страну. У Републици Српској СНСД је освојила већину. Плашим се да ће, уколико СНСД не промијени своју политику усмјерену на етничка питања и оспоравања државних институција и Дејтона, грађани у РС највише изгубити. Изгубиће могућност да се дође до промјена које би им осигурале бољи живот.

Овдје морам споменути стање у Мостару – грађани Мостара још једном нису могли гласати због тога што локалне политичке странке нису могле постићи договор о потребним промјенама у Изборном закону. Чињеница да грађани Мостара нису бирали своје локалне представнике од 2008. године је мрља за демократију у овој земљи и још један показатељ како се владавина права све мање поштује.

**Независне новине: На шта ће се фокусирати ОНР, рецимо у наредних годину дана? На који начин ће ОНР задржати релевантност?**

**Валентин Инцко:** Дакле, босанскохерцеговачки политичари су ти који одлично раде на даљњем постојању ОНР-а и на његовој релевантности, тиме што и даље оспоравају државу БиХ као и Дејтонски споразум.

ОНР је дио Дејтонског споразума, а ОНР задржава све инструменте који су му на располагању. Но, као што знате, међународна заједница је прије неколико година одлучила да не користи своја извршна овлашћења како би наметнула рјешења за овдашње проблеме него да се ослања на локалне лидере и њихову способност да ријеше своје проблеме.

Ми ћемо, наравно, наставити надгледати спровођење цивилних аспеката Дејтонског мировног споразума. То је наш мандат.

**Независне новине: Како видите хапшења у Орашју? Као борба правне државе против ратних злочина, или манипулација да се изазову одређене тензије?**

**Валентин Инцко:** Генерално сматрам да се кривично гоњење ратних злочина не би требало политизовати. Потребна нам је јака сарадња и узајамна помоћ земаља у регији у погледу спровођења истражних радњи и кривичног гоњења ратних злочина и процесуирања других облика кршења међународног хуманитарног права. То је од основног значаја за помирење и бољу будућност свих грађана БиХ и цијеле регије. Такође, стално наглашавам нешто што је изузетно важно, а то је да се правосудним органима мора омогућити да раде као независне институције. Независне правосудне институције су камен темељац сваког

демократског друштва и сви их требају поштовати. Независно, професионално, одговорно и поуздано правосуђе представља саму суштину владавине права.

**Независне новине: И да овај интервју не завршимо песимистично, реците нам гдје су охрабрења, или подручја у којима БиХ има шансу да оствари велики напредак у наредних годину дана?**

**Валентин Инцко:** Као што сам рекао у свом извјештају Савјету безбједности УН-а, није све негативно у БиХ: власти су предузеле позитивне кораке ка спровођењу реформи које имају за циљу интеграцију БиХ у ЕУ, а ти напори су кулминирали једном заиста значајном чињеницом да је Босна и Херцеговина сада направила одлучујући корак ка кандидатском статусу у Европској унији. Ово је био заиста важан корак и политичари у БиХ би га требали сматрати не само охрабрењем него и знаком да има још посла који је потребно урадити током даљњег напредовања БиХ на путу ка ЕУ.